

It is noted that a specialist in criminal proceedings may be a person who has special knowledge and skills and can provide: direct technical assistance (photography, drawing up diagrams, plans, drawings, sampling for examination, etc.) to the parties to criminal proceedings during pre-trial investigation and trial during the trial; consultations; conclusions, when necessary to clarify the circumstances of the criminal offense before entering information into the Unified Register of Pre-trial Investigations.

Keywords: *investigator, coroner, special knowledge, specialist opinion, expert opinion.*

УДК 342.95+343.162

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-142-149

Роман МИРОНЮК[©]

доктор юридичних наук, професор
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ПРОЦЕДУРА ДОБОРУ НА ПОСАДУ СУДДІ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ: ПОРІВНЯЛЬНЕ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті здійснено аналіз правових засад та процедур добору на посаду судді в Україні та зарубіжних країнах, виокремлено передовий зарубіжний досвід процедури формування суддівського корпусу та з'ясовано можливості для його впровадження в Україні.

Ключові слова: *процедура добору на посаду судді, правове забезпечення, особливості процедури добору, зарубіжний досвід, впровадження зарубіжного досвіду.*

Постановка проблеми. Значним надбанням судової реформи, започаткованої в 2015 році та визначеної у Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки [1], стало прийняття та набуття чинності в 2016 році Закону «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закону) [2], в якому по-новому в Розділі IV «Порядок зайняття посади судді» та Розділі V «Кваліфікаційний рівень судді» визначені процедури добору на посаду судді на конкурсних засадах, з чіткими, прозорими та законодавчо визначеними етапами такої процедури. Однак варто зазначити, що процедура добору на посаду судді в Україні зі спрощеної раніше, до 2016 року, перетворилась за бюрократизовану процедуру сьогодні, адже зі внесеннями змін до різних законодавчих актів, які регламентують процедуру добору на посаду, повноваження щодо їх призначення були розподілені між різними суб'єктами владних повноважень, зокрема, процедуру добору на посаду судді організовує і проводить Вища кваліфікаційна комісія суддів України (далі – ВККСУ), формування списків на посаду судді і подання їх призначення до Офісу Президента здійснює Вища рада правосуддя (далі – ВРП). Однак через раптове припинення повноважень колишнього складу ВККСУ наприкінці 2019 року та необхідність формування Конкурсної комісії, яка утворюється для проведення конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, усі процеси призначення суддів поставлено на паузу.

Водночас, за даними ВРП, станом на 5 лютого 2021 року фактична кількість суддів в усіх судах України становить 5382 судді при визначеній кількості 7295 суддів. Повноваження здійснювати правосуддя мають 4990 суддів. Кількість вакантних посад суддів становить 1913. Фактична кількість суддів в місцевих судах – 4259 суддів, з яких повноважних – 3884. Вакантних посад – 1332 [3]. Тобто процедура добору та призначення на посаду судді потребує узгодження та оптимізації, що можливо і варто здійснювати з урахуванням передових світових практик формування суддівського корпусу.

Мета. У зв'язку з цим нижче на виконання завдань дослідження в межах даної статті спрямуємо наукову думку на здійснення порівняльно-правового аналізу

© Р. Миронюк, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-9620-5451>

mironyk1977@ukr.net

процедури добору на посаду судді в Україні та зарубіжних країнах та виокремимо передовий зарубіжний досвід процедури формування суддівського корпусу та з'ясуємо можливості для його впровадження в Україні.

Виклад основного матеріалу. *Вітчизняний досвід формування суддівського корпусу.* Аналіз правових актів, які тою чи іншою мірою регулюють порядок оголошення та проведення конкурсу на посаду судді в межах процедури добору на посаду судді в Україні, дає можливість виокремити основні з них. Передусім це Закон «Про судоустрій та правовий статус суддів» (далі – Закон), яким визначено: порядок утворення та ліквідації суду, визначення та узгодження кількісного його складу (ст. 19); вимоги до посади судді (ст. 69); обмеження щодо зайняття посади судді (перелік яких визначений у ст. 69); стадії та етапи добору на посаду судді, а також порядок призначення на посаду судді визначені у ст.ст. 70-81); підстави та порядок переведення судді до іншого суду визначені у ст. 82 [2]. Також добір кандидатів для призначення на посаду судді вперше регулюється Порядком розгляду питань та підготовки матеріалів щодо проведення добору кандидатів на посаду судді вперше, визначений відповідним Положенням (далі – Положення), затвердженим Рішенням ВККСУ від 18.10.2012 № 214/пп-12 [4]. Цим Положенням визначено окремі процедури порядку проведення добору кандидатів на посаду судді вперше: оголошення про проведення добору кандидатів на посаду судді; подання документів особами, які виявили бажання стати суддею, та їх допуск до добору кандидатів на посаду судді; організація та порядок проведення перевірок і збору інформації стосовно кандидатів на посаду судді; анонімного тестування (іспиту) кандидатів та направлення для проходження спеціальної підготовки; проведення кваліфікаційного іспиту; визначення рейтингу кандидатів на посаду судді; формування та ведення резерву на заміщення вакантних посад судді; проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді.

Водночас із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування» від 16 жовтня 2019 року № 193-IX повноваження ВККСУ були припинені, а окремі з них передані ВРП, де, зокрема, зазначено, що ВККСУ розробляє та подає на затвердження Вищій раді правосуддя проекти порядку складення відбіркового іспиту та методики оцінювання його результатів, порядку складення кваліфікаційного іспиту та методики оцінювання кандидатів, положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді, порядку та методології кваліфікаційного оцінювання, порядку формування і ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді) [5]. Таким чином, на сьогодні положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді має затверджуватись ВРП, а відповідно, діюче втрачає свою чинність. Водночас це виключовинятково питання перерозподілу повноважень між органами, які здійснюють публічне адміністрування у сфері судоустрою та діяльності судів і значно не впливає на процедуру оголошення та проведення конкурсу на посаду судді.

Аналіз, визначених у ст. 70 Закону етапів порядку добору та призначення на посаду судді, дає можливість систематизувати процедуру добору на посаду судді через виокремлення таких стадій цієї процедури: 1) оголошення добору на посаду судді, прийняття документів та прийняття рішення щодо допуску до конкурсу (забезпечується ВККСУ); 2) проведення спеціальної перевірки щодо кандидата на посаду судді та з'ясування наявності або відсутності обмеження щодо зайняття посади судді (здійснює ВККСУ та Громадська рада доброчесності); 3) оцінка правових професійних навичок та морально-ділових якостей кандидата на посаду судді (здійснює конкурсна комісія ВККСУ); 4) спеціальна підготовка кандидата на посаду судді (здійснюється у Національній школі суддів); 4) проведення конкурсу на заміщення вакантної посади та призначення на посаду судді (здійснюється ВККСУ); 5) формування кандидатів на призначення на посаду судді (здійснює ВРП); 6) призначення суддів (здійснює Президент України).

Зарубіжний досвід. З огляду на європейський вектор розвитку України, нижче особливу увагу ми приділимо досвіду адміністративно-правового забезпечення добору на посаду судді найбільш прогресивних, на наш погляд, країн європейської співдружності із сформованими демократичними традиціями (Австрії, Іспанії, Англії, Німеччини, Франції). Крім того, доречно є вивчення досвіду формування суддівського корпусу в США, яка є визаною моделлю в світі дотримання демократичних принципів судочинства.

Досвід Австрійської Республіки. Конституцією Австрійської Республіки та Законом «Про службу суддів і прокурорів» сформовано вимоги, що пред'являються до кандидатів на посаду судді, та порядок їх призначення на посаду. Порядок відбору на посаду судді в Австрії містить такі етапи: подання документів на участь у відборі на посаду судді особою, яка має юридичну освіту (здобути таку освіту можна протягом 5-и років); проходження практики кандидатом на посаді секретаря й протоколіста (стенографіста) протягом 9 місяців, по 3 місяці в судді кожної спеціалізації; оцінка успішності проходження практики та набуття практичного досвіду, яку здійснюють комісія у складі не менше 3 суддів, які мають значний досвід судової діяльності; здавання підсумкового іспиту під керівництвом голів Верховних судів земель, представників прокуратури й асоціації суддів і який складається з письмових та усних іспитів з цивільного і кримінального права, співбесіди та психологічного тестування [6]. Після проходження практики і успішного складання іспитів, голова Верховного суду землі формує рейтинг кандидатів на посаду судді. Після цього Федеральний міністр юстиції оголошує конкурс на зайняття посад суддів у відповідних судах, на підставі якого особи, що пройшли практику та склали іспит, подають заявку про участь у конкурсі та ті, які були відібрані за вищою позицією у рейтингу кандидатів на посаду, проходять стажування на посаді судді (практика показує, що це лише 10-15 % від кількості претендентів, які подали заявку участі у доборі, це близько 60-70 осіб на рік). Відібрані особи проходять трирічне стажування на посаді судді-стажиста, після чого складають суддівський іспит, що складається з письмових іспитів із цивільного та кримінального права, кожен тривалістю максимум 10 годин у формі підготовки рішення суду в реальній судовій справі, яка перебувала на розгляді суду. Після успішного складання іспиту претендент на посаду судді подає заяву на будь-яку вакантну посаду судді, але, як правило, це суди першої інстанції, тому що зайняття посади у вищих судах здійснюється шляхом зайняття посади судді, який звільнив посаду (пішов у відставку), суддею, який має найбільший судовий стаж діяльності у судді нижчої юрисдикції. Водночас, якщо проаналізувати етапи відбору на посаду судді в Австрії, то особа може претендувати на посаду судді, досягнувши віку не менше 27 років. Цікавою у плані використання в Україні є досвід щодо методології оцінювання кандидатів на посаду судді: оцінка здійснюється колегією суду відповідної інстанції (судовою колегією); шкала професійного оцінювання має наступну градацію: «відмінно», «дуже добре», «добре» («середньо»), «посередньо», «невідповідно»; якщо суддя отримує оцінку нижче «дуже добре», то оцінювання відбувається повторно у наступному році.

Досвід Іспанії. Згідно з Розділом 6 («Про судову владу») Конституції Королівства Іспанії та законів про судову владу 1986 року до повноважень Генеральної ради входять: відбір, навчання та безперервне підвищення кваліфікації суддів і магістратів; заохочення та призначення суддів і магістратів; дисциплінарний контроль над суддями й магістратами; розробка бюджету судової системи; управління системою судів Іспанії. З огляду на предмет дослідження, звернемо увагу на особливості процедури відбору на посаду судді, які полягають у наступному: 1) кандидат на посаду судді повинен відповідати певним вимогам: вік не молодше 18 років, іспанське громадянство, наявність диплома юриста (наявність стажу роботи в галузі права не є обов'язковою); 2) кандидат, який виявив бажання стати суддею, може бути зарахований до Навчального центру підготовки суддів тільки після складання комплексного іспиту з багатьох тем права (цивільне, кримінальне, кримінально-процесуальне, конституційне, загальне, адміністративне, комерційне і трудове право), але здебільшого всі теми передбачені стандартними навчальними програмами; 3) процес навчання триває 1 рік 6 місяців, з основним нахилом на практичну складову, а також особливого значення набуває вивчення і оволодіння ораторською майстерністю, здатністю переконувати учасників судового засідання, вести та організувати судові засідання та ін.); 4) процес навчання можна розділити на два етапи: перший етап (теоретичний) – це безпосереднє навчання кандидатів у Навчальному центрі, наприкінці якого кандидати відвідують поліцію, митницю, виправні установи, юридичні фірми і т.д; другий етап (практичний) починається на початку другого року навчання і полягає в тому, що кандидати призначаються в якості помічників суддів до судових установ першої інстанції, допомагають суддям виконувати їх обов'язки, беруть участь у судових засіданнях, здійснюють розгляд справ під керівництвом своїх наставників; третій – складення практичного іспиту та отримання балів, які підсумовуються з балами, отриманими

кандидатом під час вступу до Навчального центру підготовки суддів; оприлюднення Генеральною радою судової влади списку кандидатів, які успішно склали іспит та допущені до участі у конкурсі на посаду судді; 5) оцінки, отримані після навчання у Навчальному центрі підготовки суддів, можуть бути оскаржені в судовому порядку; 6) призначення на посаду судді відповідно до рейтингу кандидата та рейтингу судових посад за поданням Генеральної ради судової влади здійснює король Іспанії [7].

Досвід Франції. Так, у Франції, наприклад, професійні судді призначаються Президентом, посадові особи Касаційного Суду і голови апеляційних судів – за рекомендацією Вищої ради магістратури, а інші судді – за поданням міністра юстиції з позитивним висновком Вищої ради магістратури (ст. 12 Закону «Про статус магістратури»). Усі інші судді (комерційних трибуналів, трибуналів із питань страхування, морської торгівлі, земельної оренди тощо) не призначаються, а обираються виборцями. Кандидат на посаду судді повинен мати вищу юридичну освіту, здобуту після закінчення спеціальної юридичної академії. Для призначення до складу Касаційного суду встановлені підвищені вимоги – робота професором університету чи необхідний стаж суддівської діяльності. Як правило, суддею не призначається особа, молодша за 40 і старша за 50 років, а також особа, яка раніше в межах округу апеляційного суду займалася адвокатською практикою, обіймала посаду судового виконавця чи нотаріуса, якщо з цього моменту пройшло менше 5 років. Звільнення судді з посади має право здійснити Вища рада магістратури – за скоєння проступку або у зв'язку з тяжким захворюванням.

У системі відбору та призначення суддів у Франції беруть участь кілька органів (Вища рада магістратури, Комісія з просування по службі, Міністерство юстиції, Національна школа магістратури). Судові функції Франції здійснюють магістрати [8, с. 56]. Національна школа магістратури набирає по конкурсу кандидатури для суддів. Правове регулювання навчання та добору на посаду суддів здійснюється нормами Закону «Про статус магістратури». У Франції Вища Рада магістратури на чолі з головою Касаційного суду Франції володіє лише компетенцією надавати рекомендацію та висновки на висунутих Міністром юстиції Франції кандидатів на посаду суддів інших інстанцій і здійснює діяльність як дисциплінарний орган суддів [9, с. 97]. Вимогами є відповідний диплом вищої освіти, громадянство Франції, відповідний стан здорової психіки. Добір здійснюється через оцінку есе та складання відповідного екзамену з юридичних дисциплін, іноземної мови та заліку із загально-фізичної підготовки [10, с. 61].

Досвід Англії. Англійська система добору на посаду судді має такі особливості: 1) на посаду судді вищих судів призначаються кандидати (з числа баристерів з не менш ніж десятирічним стажем) королевою за рекомендацією лорда – канцлера; 2) на посаду судді нижчих судів призначаються кандидати (з числа баристерів з десятирічним стажем або з числа рекордерів, що займають цю посаду не менше трьох років) призначаються лордом-канцлером. Вимоги до кандидатів на посаду судді стосуються не тільки кваліфікаційних характеристик, але й велика увага приділяється морально-етичним якостям особи та психологічному профілю особи. Для характеристики особи обов'язково додаються рекомендації з місця попередньої роботи. Для кандидатів у судді середньої та нижчої ланки (окружних і оплачуваних магістратів) передовсім необхідно отримати не менше трьох рекомендацій від суддів і провідних баристерів, що співпрацювали раніше з цим кандидатом на пост судді. Процедурою відбору суддів середньої та нижчої ланки займаються чиновники департаменту лорда-канцлера. Кандидатів на посади суддів Високого суду відбирає лорд-канцлер за консультування з судьями і з керівництвом адвокатської корпорації баристерів. Технічною роботою з відбору кандидатів на посаду суддів займається голова канцлерського департаменту – постійний секретар. Він опитує суддів і адвокатів, розмовляє з кандидатами, а його штат збирає необхідні відомості. На підставі цих даних лорд-канцлер приймає остаточне рішення. Під час висування кандидатур окружних суддів, рекордерів і оплачуваних магістратів збір відомостей про кандидатів може бути доручено судді-голові того судового округу, де повинен буде працювати новий суддя. Засудження за вчинення транспортних правопорушень, наприклад, перевищення швидкості, неправильне паркування тощо, не враховується, якщо вони не мають систематичного характеру або якщо не супроводжуються будь-якою аморальною поведінкою. Що стосується характеру, то вважається, що англійський суддя повинен володіти хорошим характером і манерами, щоб бути люб'язним з адвокатами, свідками і присяжними. Йому повинно

бути властиве почуття гумору, але не надмірне. Він повинен володіти терпінням і вмінням слухати, не перебиваючи, що є основною якістю характеру судді. Він не повинен бути повільним, його інтелект повинен перевищувати середній рівень, хоча великі інтелектуали також не потрібні. Суддя не повинен постійно переривати учасників процесу, бути різким або безперестанку жартувати [11, с. 116].

Досвід Німеччини. Судову владу в Німеччині здійснюють професійні судді і судді на громадських засадах. Відповідно до Закону «Про суддів» федеральні судді Німеччини призначаються довічно, а в землі Гессен – тимчасово. Позитивним варто визнати досвід Німеччини щодо здійснення такого етапу добору на посаду судді як підбір кандидатів та їх навчання. Так, відповідно до «Німецького закону про суддів» здатність обіймати посаду судді здобуває той, хто отримав юридичну освіту, пройшов навчання 4 роки та підготовчу службу 2 роки. Судді можуть призначатися лише судьями (комісіями суддів) у наступних правових формах: пожиттєво (вони призначаються згідно з федеральним законом та якщо пропрацювали на цій посаді не менше трьох років), тимчасовими судьями, судьями з випробувальним строком або судьями «за дорученням» (чиновники суду, які залучаються як судді). Судді Верховних судів Федерації пропонуються профільним Федеральним міністром спільно з комітетом з вибору суддів і призначаються на посаду Федеральним Президентом [12].

Досвід США. Не можна обійти увагою досвід США щодо організації добору на посаду судді. Необхідно зазначити, що США мають федеративний устрій, що зумовлює наявність у країні паралельно працюючих установ: єдиної федеральної системи судів та судів кожного із п'ятидесяти штатів країни, чотирьох федеральних територій і округу Колумбія. Федеральна судова система США складається з Верховного суду, апеляційних та окружних судів, а також до неї входять спеціальні суди [13].

Аналіз процедур формування кадрового резерву для судової системи США дає можливість виокремити такі особливості етапів добору на посаду судді: 1) претендент на обіймання в майбутньому посади судді місцевого суду є особа, яка отримала освітній ступінь вищої юридичної освіти – бакалавра, яка здобувається у коледжі чи університеті протягом 4 років, після чого пройшла підготовку по магістерській програмі в університеті протягом 3 років; 2) обов'язковою умовою претендування на посаду судді є дворічний практичний досвід роботи на посадах, пов'язаних з правозастосуванням (перевага надається особам, які займаються адвокатською діяльністю, особливо, тією, яка направлена на захист найбільш вразливих категорій громадян (інвалідів, осіб похилого віку, біженців та ін.) або проходження практики на посаді судового клерка (помічника судді); 3) у США існують дві форми обрання (призначення) на посаду судді: в окремих штатах проводяться загальні вибори кандидатів на посаду судді, у той час, як інші надають право призначення судді законодавчому органу даного штату. Якщо кандидат проводить успішну виборчу кампанію, він обирається суддею штату на певний термін. Кожен штат має встановлені стандарти суддівської етики, відповідно до яких кандидати повинні здійснювати не лише свої функції в якості суддів, але й провадити свою виборчу діяльність. Перемагає той кандидат, який набрав більше 50% голосів, причому вибори можуть проводитись у декілька турів, при цьому кандидат на посаду судді не може брати участь більше ніж у двох турах виборів. 50% суддів місцевих судів призначаються Федеральним урядом (після вивчення урядової комісією досьє на кандидатів на посаду судді) шляхом голосування сенаторів за відповідну кандидатуру. Федеративних суддів (аналог наших суддів Касаційних інстанцій у складі Верховного Суду) призначає Президент США за поданням Сенату; 4) строк суддівських повноважень варіюється залежно від штату: від 3 років до 6 років – для суддей призначених вперше, при цьому в багатьох штатах судді не підлягають автоматичному перепризначенню після першого терміну перебування на посаді. Вони повинні знову пройти процедуру перевиборів. Вимоги до суддівської етики визначені в Кодексі поведінки суддів Сполучених Штатів Америки та передбачають дотримання таких вимог: неупередженості та незалежності; пристойності поведінки та рівності перед іншими учасниками процесу; справедливості та толерантності; пристойної позасудової діяльності; політичної нейтральності та громадської активності [14].

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що специфіка добору на посаду судді в США має свої переваги і недоліки. Серед переваг необхідно виділити: поєднання процедур обрання та призначення суддів на посаду, високі критерії щодо морально-етичних характеристик особи претендента на посаду судді, обов'язкова наявність

професійного юридичного та життєвого досвіду, підвищення можливостей бути обраним на посаду судді у випадку зайняття активною громадською діяльністю. Серед недоліків варто виокремити: відсутність системи цілеспрямованої підготовки кандидатів на посади суддів, при цьому в США існує Федеральний суддівський центр, призначений для проведення наукових досліджень та організації безперервного навчання суддів і підвищення їх кваліфікації.

Висновки. У результаті аналізу зарубіжного досвіду процедур добору на посаду судді було з'ясовано його позитивний досвід та виокремлено напрями його впровадження в Україні, зокрема, досвід таких держав: Республіки Австрія щодо запровадження річної практики кандидата на посаду судді, який не має правозастосовної практики як секретар судового засідання та помічник судді (по три місяці в кожній судовій палаті) зі складенням підсумкового іспиту комісії суддів (після проходження навчання в школі суддів); Французької Республіки щодо необхідності 14-місячного стажування кандидата на посаду судді в судах, органах розслідування та прокуратури, поліцейських та жандармських служб, виправних установ та судових виконавців, під час яких кандидати на посаду судді вивчають особливості діяльності служб та органів, які безпосередньо взаємодіють з судом, під час такого стажування в майбутнього судді стверджується думка щодо важливості єдності співпраці судових та правоохоронних органів та важливості роботи кожного з них та поваги до суміжних професій; Федеративної Республіки Німеччина щодо чітко визначених вимог до кандидата на посаду судді, етапів його підготовки та його кваліфікаційного оцінювання, а саме: кандидатом на посаду судді може бути особа, яка здобула університетську вищу юридичну освіту та пройшла дворічне професійне стажування на посаді судді або має дворічний стаж роботи як чиновник високого рангу, як службовець на державній службі в Федеративній Республіці Німеччина чи на службі в якій-небудь міждержавній чи міжнародній організації, якщо ця діяльність за своїм характером і значенням відповідала службовій діяльності високого рангу, або захистила докторську дисертацію викладача права в німецькому університеті, або має стаж роботи адвокатом, нотаріусом і яка склала єдиний кваліфікаційний іспит кваліфікаційній комісії, до складу якої входять представники суду, прокуратури, адвокатури та нотаріату; Сполучених Штатів Америки щодо визначення рівності всіх учасників добору на посаду судді вперше, за якого помічники судді, секретарі судового засідання, помічники адвоката та прокурора не мають переваги під час відбору на посаду суддів, а рівень їх знань та здібностей перевіряється на кваліфікаційних іспитах.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки : Указ Президента України від 20.05.2015 № 276. *Офіційний вісник України*. 2015. № 41. Ст. 1267.
2. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
3. У 2020 році ВРП внесла Президентіві України подання про призначення 530 суддів до місцевих судів. 12.02.2021. URL : <https://hcj.gov.ua/news/u-2020-roci-vrp-vnesla-prezydentovi-ukrayinu-podannya-pro-pryznachennya-530-suddiv-do-miscevyh>.
4. Положення про порядок розгляду питань та підготовки матеріалів щодо проведення добору кандидатів на посаду судді вперше: Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 18.10.2012 № 214/пп-12. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr214695-12#n17>.
5. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування: Закон України від 16 жовтня 2019 року № 193-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 50. С. 16. Ст. 354.
6. Габдуллина Ю. Фемида одна, а пути ее разные. URL : <http://sud.ua/newspaper/2010/05/14/36041-femida-odna-a-puti-ee-raznie/print>.
7. Фаргиев И. Заметки о правосудии Королевства Испания. 2016. URL : <http://serdalo.ru/3012-zametki-o-pravosudii-korolevstva-ispaniya.html>.
8. Соловьев А. А. Высший совет магистратуры как орган судейского сообщества Французской Республики. Москва : МГЮА им. О. Е. Кутафина, 2014. 65 с.
9. Андреева И.А. Первоначальная профессиональная подготовка магистратов во Франции. *Право и образование*. 2013. № 4. С. 97-99.
10. Халдеев Л., Симкин Л. Подготовка судей во Франции. *Российская юстиция*. 1994. № 1. С. 54–62.
11. Федорчук А. Імплементация зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання правового статусу суддів. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 8. С. 110–117.

12. Скомороха Л. В. Конкурсний добір кандидатів на посаду суддів, міжнародний досвід та вітчизняні реалії. URL: <http://www.vru.gov.ua/Docs/a160909.pdf>.

13. Куйбіда Р. Добір суддів: призначення чи вибори? *Юридичний вісник України*. 2006. № 30 (578). URL: <http://www.pravo.org.ua/2010-03-07-180607/laworganisationsandstatusuddiv/1111-selection-of-judges-appointment-or-election-ua.html>.

14. Reid S. What Is the Code of Conduct for United States Judges? URL : <http://work.chron.com/code-conduct-united-states-judges-13830.html>.

Надійшла до редакції 11.11.2021

References

1. Pro zatverdzhennya Stratehiyi reformuvannya sudoustroyu, sudochynstva ta sumizhnykh pravovykh instytutiv na 2015-2020 roky [On approval of the Strategy for the reform of judicial system, judiciary and related legal institutions for 2015-2020] : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 20.05.2015 № 276. *Ofitsiynyy visnyk Ukrainy*. 2015. № 41, art. 1267. [in Ukr.].

2. Pro sudoustriy i status suddiv [On the judiciary and the status of judges] : Zakon Ukrainy vid 02.06.2016. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2016. № 31, art. 545. [in Ukr.].

3. U 2020 rotsi VRP vnesla Prezydentovi Ukrainy podannya pro pryznachennya 530 suddiv do mistsevykh sudiv [In 2020, the GRP submitted to the President of Ukraine a proposal to appoint 530 judges to local courts]. 12.02.2021. URL : <https://hcj.gov.ua/news/u-2020-roci-vrp-vnesla-prezydentovi-ukrainy-podannya-pro-pryznachennya-530-suddiv-do-miscevykh>. [in Ukr.].

4. Polozhennya pro porядok roz'hlyadu pytan' ta pidhotovky materialiv shchodo provedennya doboru kandydativ na posadu suddi vpershe [In 2020, the GRP submitted to the President of Ukraine a proposal to appoint 530 judges to local courts] : Rishennya Vyshchoyi kvalifikatsiynoyi komisiyi suddiv Ukrainy vid 18.10.2012 № 214/pp-12. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr214695-12#n17>. [in Ukr.].

5. Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrainy «Pro sudoustriy i status suddiv» ta deyakykh zakoniv Ukrainy shchodo diyal'nosti orhaniv suddiv's'koho vryaduvannya [On Amendments to the Law of Ukraine “On the judiciary and the STATUS OF JUDGES” and some laws of Ukraine on the activities of judicial authorities] : Zakon Ukrainy vid 16.10.2019. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2019. № 50, art. 354. [in Ukr.].

6. Gabdullina, Yu. Femida odna, a puti eyo raznyye [Themis is one, and her paths are different]. URL : <http://sud.ua/newspaper/2010/05/14/36041-femida-odna-a-pyti-ee-raznie/print>. [in Russ.].

7. Fargiyev, I. (2016) Zametky o pravosudii Korolevstva Ispaniya [Notes on the justice of the Kingdom of Spain]. URL : <http://serdalo.ru/3012-zametki-o-pravosudii-korolevstva-ispaniya.html>. [in Russ.].

8. Solov'yov, A. A. (2014) Vysshyy sovet magistratury kak organ sudeyskogo soobshchestva Frantsuzskoy Respubliki [Supreme Council of Magistracy as a body of the judicial community of the French Republic]. Moscow : MGYuA im. O. Ye. Kutafina, 65 p. [in Russ.].

9. Andreyeva, I. A. (2013) Pervonachal'naya professional'naya podgotovka magistratov vo Frantsyi [Initial training of magistrates in France]. *Pravo i obrazovaniye*. № 4, pp. 97-99. [in Russ.].

10. Khaldeev, L., Symkyn, L. (1994) Podgotovka sudey vo Frantsyi [Initial training of magistrates in France]. *Rossiyskaya yustitsyya*. № 1, pp. 54–62. [in Russ.].

11. Fedorchuk, A. (2019) Implementatsiya zarubizhnogo dosvidu administrativno-pravovoho rehulyuvannya pravovoho statusu suddiv [Implementation of foreign experience in administrative and legal regulation of the legal status of judges]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 8, pp. 110–117. [in Ukr.].

12. Skomorokha, L. V. Konkursnyy dobir kandydativ na posadu suddiv, mizhnarodnyy dosvid ta vitchyznyani realiyi [Competitive selection of candidates for the position of judges, international experience and domestic realities]. URL : <http://www.vru.gov.ua/Docs/a160909.pdf>. [in Ukr.].

13. Kuybida, R. (2006) Dobir suddiv: pryznachennya chy vybory? [Selection of judges: appointment or election?] *Yurydychnyy visnyk Ukrainy*. № 30 (578). URL : <http://www.pravo.org.ua/2010-03-07-180607/laworganisationsandstatusuddiv/1111-selection-of-judges-appointment-or-election-ua.html>. [in Ukr.].

14. Reid S. What Is the Code of Conduct for United States Judges? URL : <http://work.chron.com/code-conduct-united-states-judges-13830.html>.

ABSTRACT

Roman Myroniuk. Selection procedure for judges in Ukraine and foreign countries: comparative administrative and legal study. The article analyzes the legal framework and procedures for selection for the position of a judge in Ukraine and foreign countries, highlights the best foreign experience in the procedure of forming a judicial corps and clarifies the possibilities for its implementation in Ukraine.

As a result of the analysis of foreign experience of judicial selection procedures, its positive experience was clarified and the directions of its implementation in Ukraine were singled out, in particular the experience of the Republic of Austria on introduction of annual practice of a candidate for

judicial position. judges (for three months in each court chamber) with passing the final exam of the commission of judges (after training at the school of judges); Of the French Republic on the need for a 14-month internship for a candidate for judge in courts, investigative and prosecutorial offices, police and gendarmerie, correctional facilities and bailiffs, during which candidates for judge study the specifics of the services and bodies directly cooperating with the court, during such an internship, the future judge affirms the opinion on the importance of the unity of cooperation between judicial and law enforcement agencies and the importance of the work of each of them and respect for related professions; Of the Federal Republic of Germany regarding clearly defined requirements for a candidate for the position of a judge, stages of his preparation and qualification assessment, namely a candidate for the position of a judge may be a person who has a university degree in law and has two years of professional experience as a judge, as a high-ranking official, as a civil servant in the Federal Republic of Germany or in a service in any interstate or international organization, if this activity in its nature and significance corresponded to a high-ranking official activity, or defended a doctoral dissertation at a German university, or has experience as a lawyer, notary and who has passed a single qualifying examination of the qualification commission, which consists of representatives of the court, prosecutor's office, bar and notary; the United States of America to determine the equality of all participants in the selection of judges for the first time, in which assistant judges, court clerks, assistant lawyers and prosecutors do not have an advantage in the selection of judges, and their knowledge and skills are tested in qualifying exams.

Keywords: selection procedure for the position of a judge, legal support, features of the selection procedure, foreign experience, introduction of foreign experience.

УДК 343.97

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-149-155

Наталія ОРЛОВСЬКА[©]

доктор юридичних наук, професор
(Одеський національний морський
університет, м. Одеса, Україна)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НАРКОТИКІВ У КОНТЕКСТІ ЗАПОБІГАННЯ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ

Висвітлено питання державної політики щодо наркотиків у частині, що стосується запобігання наркозлочинності. Зроблено висновок про сутність та тенденції наркозлочинності як тінювого високоспеціалізованого та високоорганізованого бізнесу, що дає підстави говорити про попит, пропозицію, наркозбут та відмивання доходів від незаконного обігу наркотиків, які втілюються в сукупності кримінальних правопорушень (наркозлочинів). Звернення до проекту Стратегії державної політики щодо наркотиків до 2030 року показало пріоритетність запобігання попиту на наркотики, що не відповідає сутності наркозлочинності та основним положенням європейської антинаркотичної стратегії на 2021–2025 роки, пріоритетами якої є запобіжний вплив на пропозицію, збут наркотиків та відмивання доходів від їх обігу.

Ключові слова: запобігання наркозлочинності; тенденції наркозлочинності; наркобізнес; державна політика щодо наркотиків; європейська антинаркотична стратегія.

Постановка проблеми. Як й інші держави, які підписали Конвенцію ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин [1], Україна зобов'язалася проводити національну антинаркотичну політику. Протягом тривалого періоду розпорядженнями Кабінету Міністрів України затверджувалися Концепції реалізації державної політики (2002, 2010) [2–3], пізніше – Стратегія державної політики (2013) [4]. У травні 2021 р. на громадське обговорення було представлено проєкт Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2030 року [5]. З огляду на це і беручи до уваги сукупність нормативно-правових приписів, які спрямовані на регламентацію наркообігу, можна говорити про формування в Україні «антинаркотичного» законодавства, засади якого має визначати актуальна

© Н. Орловська, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4400-560X>

natalyaorlovskaya@ukr.net